

Inspectie Leefomgeving en Transport
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TOEZICHTSTRATEGIE ZORGPLICHT PRIMAIRE WATERKERINGEN

2017-2018

Toezichtstrategie van de Inspectie Leefomgeving en Transport

Versie: 14-12-2016.02

INHOUD

1	Inleiding	2
2	Zorgplicht Primaire WaterKeringen	3
2.1	Kader zorgplicht.....	3
2.2	Activiteiten zorgplicht	3
3	Toezichtstrategie.....	5
3.1	Strategisch, Tactisch en Operationeel	5
3.2	Kernpunten	6
4	Uitvoering van het toezicht.....	7
	Bijlage 1 Kader zorgplicht primaire waterkeringen	8
	Bijlage 2 Basiseisen zorgplicht primaire keringen.....	10

1 INLEIDING

Naar aanleiding van een wijziging van de Waterwet is het Rijk vanaf 1 januari 2014 verantwoordelijk voor het toezicht op de primaire waterkeringen. Namens het Rijk is de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) daarmee belast.

Naast het toezicht op de periodieke beoordeling van de waterkeringen in het licht van de wettelijke veiligheidsnormen, is de ILT belast met het toezicht op de zorgplicht van de primaire waterkeringen. De zorgplicht houdt in dat de waterkeringbeheerder de wettelijke taak heeft om de functie van de primaire waterkering te garanderen. Deze toezichtstrategie beschrijft de wijze waarop de ILT als toezichthouder met ingang van januari 2017 invulling geeft aan het toezicht op de zorgplicht.

2 ZORGPLICHT PRIMAIRE WATERKERINGEN

In de Waterwet is een nadrukkelijke opdracht voor de waterbeheerder opgenomen om de nodige maatregelen te nemen voor het veilig en doelmatig beheer van waterstaatswerken. Het beheer van het watersysteem, waar de zorgplicht deel van uitmaakt, is gericht op het inrichten en ingericht houden van het watersysteem overeenkomstig de wettelijke normen.

De zorgplicht geeft de waterkeringbeheerders een wettelijke verplichting om de primaire waterkeringen aan de veiligheidseisen te laten voldoen en te zorgen voor het noodzakelijk preventieve beheer en onderhoud. Om die reden worden de keringen regelmatig geïnspecteerd en wordt beoordeeld of de fysieke toestand van de kering nog in overeenstemming is met de ontwerpisen.

De zorgplicht verplicht de waterkeringbeheerder ook om, in de situatie dat de waterkeringen nog niet aan de wettelijke veiligheidsnormen voldoen, beheermaatregelen paraat te hebben om tijdens maatgevende omstandigheden overstromingsrisico's zo goed mogelijk te beperken.

2.1 KADER ZORGPLICHT

In samenspraak met de waterkeringbeheerders heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een kader opgesteld voor de zorgplicht, Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen (DGRW, 2015), kortweg Kader (zie bijlage 1). Het Kader is een nadere specificering van de zorgplicht en bevat activiteiten die onder de zorgplicht vallen.

De activiteiten zijn ingedeeld op basis van de plan-do-check-act-cyclus, waarbij plannings en werkwijzen ('plan' en 'do') zijn samengevoegd, evenals het rapporteren, evalueren en bijsturen ('check' en 'act'). De te volgen werkwijzen, plannings en het beschrijven van resultaten worden bij beheerders beschreven in producten. Deze producten kunnen per beheerder verschillend zijn. Voor sommige activiteiten en/of producten zijn leidraden of handreikingen beschikbaar. Deze staan vermeld onder referenties. Deze referenties strekken tot aanbeveling, de beheerder kan hier gemotiveerd van afwijken.

Het Kader heeft het karakter van een doelvoorschrift. De beheerder is in beginsel zelf verantwoordelijk voor de inrichting en de uitvoering van de activiteiten van de zorgplicht en dient daar intern toezicht op te houden. De ILT houdt hier rekening mee door bij haar toezicht op de zorgplicht te kiezen voor systeemtoezicht, audits en reality checks.

2.2 ACTIVITEITEN ZORGPLICHT

Het Kader Zorgplicht onderscheidt in totaal de volgende twaalf activiteiten:

1. Lange termijn en over de grenzen.
2. Juridisch Register Waterstaatswerken
3. Informatiemanagementsysteem.
4. Beheren dagelijkse gegevens kering.
5. Kennismanagement.
6. Verantwoording over resultaten.
7. Inspectie van de primaire kering.
8. Onderhoud van de primaire kering.
9. Vergunningverlening.
10. Toezicht en handhaving.
11. Bediening waterkerende kunstwerken.
12. Calamiteitenzorg.

Voor de hier genoemde 7 operationele activiteiten (nr. 4, 7, 8, 9, 10, 11 en 12) hebben de waterkeringbeheerders basiseisen opgesteld (zie bijlage 2, Basiseisen Uitvoering Zorgplicht uitvoering primaire waterkeringen). Deze eisen geven de ondergrens aan van de kwaliteit van de te realiseren uitvoering van de operationele activiteiten. Het Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen vormt samen met de Basiseisen Uitvoering Zorgplicht het uitgangspunt voor het toezicht van de ILT. In de situatie dat de waterkeringbeheerder zichzelf een strengere eis oplegt dan de basiseis, hanteert de ILT die bij haar toezicht.

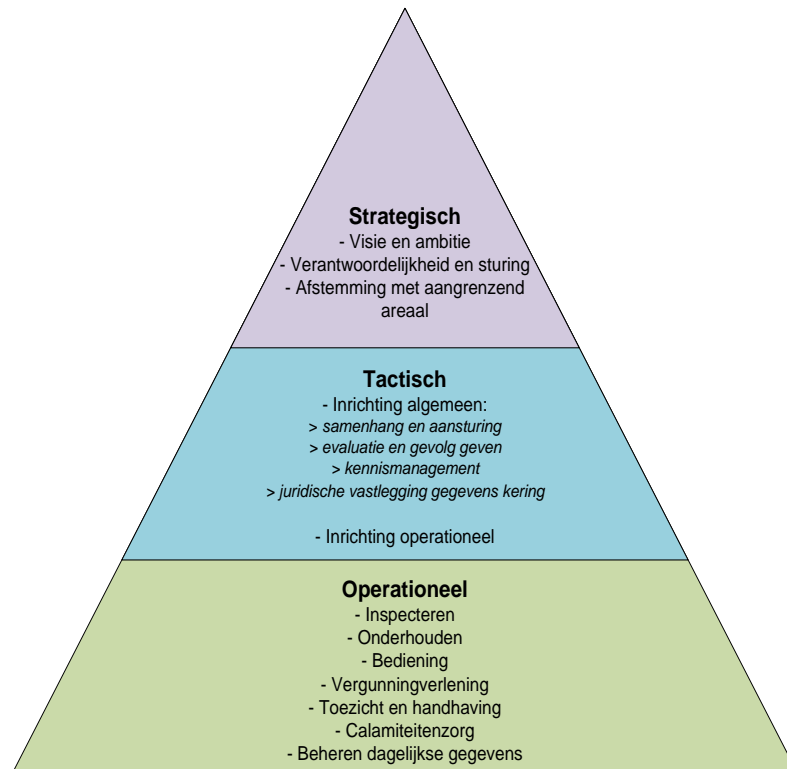
Als bijzonder aandachtspunt vindt de ILT de Rapportage Zorgplicht Primaire Keringen (als onderdeel van Veiligheidsrapportage Waterveiligheid) van belang als informatiebron.

3 TOEZICHTSTRATEGIE

De Inspectie Leefomgeving en Transport heeft voor het toezicht op de zorgplicht een toezichtstrategie ontwikkeld. In 2014 en 2015 is ten behoeve van de ontwikkeling van deze strategie een aantal pilots uitgevoerd. Naar aanleiding hiervan en mede op basis van feed-back vanuit de Stuurgroep Zorgplicht is de strategie en werkwijze definitief bepaald en vastgesteld. Vanaf 1 januari 2017 wordt deze toezichtstrategie gehanteerd bij het toezicht op de zorgplicht voor de primaire waterkeringen.

3.1 STRATEGISCH, TACTISCH EN OPERATIONEEL

De ILT onderscheidt bij de zorgplicht en het toezicht daarop drie niveaus: het strategische, tactische en operationele niveau. Zie onderstaand figuur.

Op het strategische niveau richt de ILT zich op de bestuurlijke visie en ambitie van de keringbeheerder, op de wijze waarop vanuit het bestuur sturing wordt gegeven en verantwoording wordt afgelegd en op de bestuurlijke afstemming met de beheerders van het aangrenzend areaal.

Op tactisch niveau gaat het, gegeven de bestuurlijke visie en ambitie, om de organisatorische en procesmatige inrichting van de activiteiten die vallen onder de zorgplicht en om het bieden van de randvoorwaarden voor de uitvoering daarvan. Bij haar toezicht maakt de ILT op tactisch niveau onderscheidt in de inrichting algemeen en de inrichting van de operationele activiteiten.

Bij de beoordeling van de inrichting van de operationele activiteiten wordt door de ILT gecontroleerd of de waterkeringbeheerder beschikt over documenten waarin per operationele activiteit de volgende onderdelen zijn vastgelegd.

- A. Procedures/procesbeschrijvingen voor de activiteit
- B. Werkinstructies en protocollen voor de uit te voeren werkzaamheden
- C. Risico's en daarop gebaseerde prioritering van de werkzaamheden
- D. Planning van de werkzaamheden.
- E. Verantwoording
- F. Evaluatie en bijstelling

Bij de beoordeling van de uitvoering van de operationele activiteiten wordt gecontroleerd of de uitvoering voldoet aan de Basiseisen. De beoordeling van de uitvoering berust mede op de resultaten van reality checks.

3.2 KERNPUNTEN

De kernpunten van de toezichtstrategie van de ILT zijn:

- Het uitgangspunt voor het toezicht door de ILT is het 'Kader zorgplicht primaire waterkeringen' (DGRW 2015, bijlage 1) en de Basiseisen Uitvoering Zorgplicht (bijlage 2).
- Het toezicht vindt plaats vanaf 1 januari 2017. In de jaren 2017 en 2018 zullen alle beheerders van primaire waterkeringen door de ILT worden geïnspecteerd, waarbij de scope van deze 'eerste formele meting' alle activiteiten zoals genoemd in het Kader zal omvatten.
- De ILT richt zich als toezichthouder tot het bestuur van de waterkeringbeheerders. Bij de waterschappen is dit het Dagelijks Bestuur. Rijkswaterstaat wordt door de ILT op strategisch en tactisch niveau benaderd als één organisatie, waarbij het aanspreekpunt de proceseigenaar binnen het Bestuur van RWS is dan wel de coördinerende HID. Vanwege de decentrale uitvoering binnen RWS zijn de regionale HID's van RWS aanspreekpunt voor de ILT voor het toezicht op de inrichting en de uitvoering van de operationele activiteiten.
- Het toezicht heeft de vorm van inspecties op audit-achtige wijze, gecombineerd met reality checks.
- Bij het toezicht wordt onderscheid gemaakt in drie niveaus van de zorgplicht voor de primaire waterkeringen: het strategische niveau (visie en ambitie), het tactische niveau (de inrichting van de processen, het bieden van de randvoorwaarden) en het operationele niveau (de daadwerkelijke uitvoering).
- Voorafgaand aan de inspectie vindt bij de waterkeringbeheerder een startgesprek plaats. Bij een waterschap zijn daarbij het verantwoordelijke DB-lid, de verantwoordelijke directeur en de sleutelfiguren voor de verschillende activiteiten aanwezig. Bij RWS zijn dat de HID, de directeur netwerkbeheer en de sleutelfiguren.
- De ILT verstrekt vooraf een schriftelijke toelichting op haar werkwijze. De werkwijze wordt nader toegelicht tijdens het startgesprek.
- De ILT hanteert bij haar toezicht het principe van hoor en wederhoor op de door haar waargenomen feiten. Het beoordelen van de inrichting en de uitvoering van de zorgplicht, op basis van de geconstateerde feiten, vindt plaats op de wijze zoals beschreven in de Toelichting zorgplicht voor de waterkeringbeheerder.
- De ILT rapporteert haar bevindingen aan het DB van het waterschap, dan wel de coördinerend HID of de proceseigenaar en de regionale HID van RWS. De ILT verzoekt op dat niveau om een reactie. Bij tekortkomingen (activiteiten die onvoldoende zijn ingericht, dan wel niet voldoen aan de Basiseisen) vraagt de ILT naar verbeterplannen. Het resultaat van deze plannen wordt gecontroleerd tijdens vervolgininspecties.
- In 2019 en 2020 zal de ILT gerichte vervolgininspecties uitvoeren bij waterkeringbeheerders naar aanleiding van de resultaten van de 'eerste formele meting' in 2017 of 2018. Hierbij ligt de focus in principe op die onderdelen/activiteiten van de zorgplicht waarbij tekortkomingen waren geconstateerd en waarvoor de beheerder een verbeterplan heeft opgesteld. Indien noodzakelijk wordt een vervolgininspectie op kortere termijn uitgevoerd. Vervolgininspecties kunnen eventueel ook als een thematische inspectie worden uitgevoerd bij alle waterkeringbeheerders.
- Het toezicht over de gehele breedte van de zorgplicht wordt in principe na vier jaar (dus in 2021 en 2022) herhaald bij alle beheerders. Daarna zal de ILT bepalen of en hoe het toezicht op de zorgplicht moet worden gecontinueerd.

4 UITVOERING VAN HET TOEZICHT

De ILT heeft een toelichting voor de waterkeringbeheerders opgesteld (Toezicht Zorgplicht Primaire Waterkeringen, toelichting voor de wkb), waarin beschreven is op welke wijze de ILT vanaf 2017 haar toezicht uitvoert. Deze toelichting wordt aan de waterkeringbeheerders verstrekt voorafgaand aan de inspecties en besproken tijdens het startgesprek.

Onderstaande punten zijn van belang voor een adequate uitvoering:

- De ILT hanteert bij de planning van haar inspecties, beginnend met het startgesprek en eindigend met de rapportage, een doorlooptijd van 20 weken. Voor de uitvoering van de inspecties zijn de volgende stappen van belang:

Stap
-Startgesprek tussen waterkeringbeheerder en ILT
-Aanleveren informatie door waterkeringbeheerder
-Terugkoppeling concept bevindingen op strategisch en tactisch niveau
-Reactie waterkeringbeheerder op concept bevindingen
-Onderzoek operationeel niveau
-Verzenden concept bevindingen operationeel niveau
-Reactie waterkeringbeheerder op concept bevindingen
-Verzenden aanbiedingsbrief met inspectierapport

- Het hoor en wederhoor beperkt zich tot de waargenomen en door de ILT genoteerde feitelijkheden en geldt niet voor de beoordeling door de ILT. Dat is de verantwoordelijkheid van de ILT.
- De wijze waarop de beoordeling door de ILT plaatsvindt, is uitgewerkt in de Toelichting voor de Waterkeringbeheerders en zal tijdens het startgesprek worden toegelicht.
- De ILT gebruikt de Rapportage Zorgplicht Primaire Keringen (als onderdeel van de Veiligheidsrapportage Waterveiligheid) van de waterkeringbeheerders als informatiebron.
- De ILT maakt gebruik van een Web-applicatie voor de vragen en de beantwoording. Ook bewijsmateriaal kan door de keringbeheerder met behulp van deze applicatie gericht worden aangeleverd. De ILT verwacht met het gebruik van deze applicatie te komen tot een efficiënte uitvoering van de inspecties.
- De ILT rapporteert alleen aan het bestuur van de organisatie waar de inspectie is uitgevoerd en stelt geen landelijke rapportage op.
- De ILT informeert in haar jaarverslag de Minister (op hoofdlijnen) over de resultaten van het toezicht.
- De resultaten van het toezicht worden gepubliceerd op de internetsite van de ILT.

Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen

Het Rijk heeft in samenspraak met de beheerders een Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen opgesteld. Dit kader is opgebouwd uit de volgende elementen:

1. Activiteiten in het kader van de zorgplicht
2. Producten die behoren bij deze activiteiten
3. Referenties die behoren bij deze producten

In het Kader voor de Zorgplicht van Primaire Waterkeringen komt deze indeling herkenbaar terug. Dit Kader is weergegeven aan de binnenzijde.

De activiteiten zijn ingedeeld op basis van de plan-do-check-act-cyclus, waarbij plannings en werkwijzen ('plan' en 'do') zijn samengevoegd, evenals het rapporteren, evalueren en bijsturen ('check' en 'act'). De te volgen werkwijzen, plannings en het beschrijven van resultaten worden bij beheerders beschreven in producten. Deze producten kunnen per beheerder verschillend zijn. Voor sommige activiteiten en/of producten zijn leidraden of handreikingen beschikbaar. Deze staan vermeld onder referenties. Deze referenties strekken tot aanbeveling, de beheerder kan gemotiveerd hiervan afwijken. In het kader wordt verwezen naar praktijkvoorbeelden van producten die door beheerders zijn opgesteld (www.inspectiewaterkeringen.nl/zorgplicht). De praktijkvoorbeelden dienen ter inspiratie en zijn niet bindend.

Het Kader voor de Zorgplicht heeft het karakter van een doelvoorschrift. De beheerder is in beginsel zelf verantwoordelijk voor de inrichting en de uitvoering van de activiteiten van de zorgplicht en dient daar intern toezicht op te houden. De ILT houdt hier rekening mee door bij haar toezicht op de zorgplicht te kiezen voor systeemtoezicht, audits en reality checks.

Voor de rol van ILT:

Met de inwerkingtreding van de Wet doelmatigheid en bekostiging hoogwaterbescherming op 1 januari 2014 is het toezicht op de primaire waterkeringen overgegaan van de provincies naar het Rijk (Stb. 2013, 280 en 281). Thans bepaalt art. 3.9 Wtw dat het toezicht op de primaire waterkeringen wordt uitgeoefend door de minister van IenM. De ILT is belast met het toezicht en de handhaving van wet- en regelgeving. In de praktijk betekent dit derhalve dat de ILT het toezicht op de primaire waterkeringen uit gaat oefenen.

Voor de rol van de beheerder:

Op grond van de Waterwet heeft de beheerder de opdracht om ervoor te zorgen dat de primaire keringen aan de veiligheidsnormen voldoen en blijven voldoen. Dit is een algemene instructie, waarbij de beheerders beoordelingsvrijheid hebben om te bepalen op welke wijze invulling wordt gegeven aan deze plicht. Voor de invulling van de zorgplicht beschikt de beheerder over diverse instrumenten. Voor een goede invulling van deze zorgplicht, zal de keringbeheerder continu inzicht moeten hebben in de feitelijke toestand van de waterkering. Daarvoor zal onder andere inspectie en monitoring van de kering nodig zijn.

Dit is een uitgave van het
Ministerie van
Infrastructuur en Milieu
Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienm
Maart 2015, versie 2.0

Coverfoto: Mattijs Hehenkamp.

Zorgplicht in de Waterwet

Artikel 2.2 Waterwet (Wtw) bevat normen voor primaire keringen. Deze normen bepalen het beschermingsniveau dat een primaire kering tegen overstromingen moet bieden. De normen zijn daarmee tevens bepalend voor de omvang van de zorgplicht van de waterbeheerder voor het watersysteem, waar de primaire waterkeringen deel van uit maken. De keringbeheerder heeft te zorgen dat de primaire waterkering in een zodanige toestand verkeert dat aan de wettelijke veiligheidsnorm wordt voldaan.

Dit blijkt onder meer uit artikel 5.3 Wtw. Dit artikel bevat een uitdrukkelijke opdracht aan de beheerder om, met inachtneming van de in hoofdstuk 2 van de Wtw gestelde normen, de nodige maatregelen te nemen voor het veilig en doelmatig beheer van waterstaatswerken. Het beheer van het watersysteem, waar de actieve zorgplicht onderdeel van uitmaakt, is derhalve gericht op het inrichten en ingericht houden van het watersysteem overeenkomstig de wettelijke normen.

Specifiek ten aanzien van de primaire keringen heeft de beheerder dus de opdracht om ervoor te zorgen dat deze keringen aan de normen voldoen en blijven voldoen. Dit is een algemene instructie, waarbij de beheerders beoordelingsvrijheid hebben om te bepalen op welke wijze invulling wordt gegeven aan deze plicht. Om goed invulling te kunnen geven aan deze zorgplicht, zal de keringbeheerder continu inzicht moeten hebben in de feitelijke toestand van de waterkering. Daarvoor zal onder andere inspectie en monitoring van de kering nodig zijn. Periodiek dient de beheerder verslag uit te brengen over de beoordeling van de waterstaatskundige toestand en de veiligheid van de kering (periodieke toetsing). Daarnaast bevat de Wtw diverse instrumenten die ingezet kunnen/moeten worden voor het vervullen van de zorgplicht.

O.g.v. art. 4.6 Wtw dient een beheerder een beheerplan op te stellen. In dit plan geeft de beheerder aan op welke wijze hij voornemens is het beheer uit te voeren. Dit plan fungeert als instructie voor de beheerder, maar biedt voor derden ook inzicht in wat zij van de beheerder mogen verwachten.

O.g.v. artikel 5.1, eerste lid, Wtw stelt de beheerder voor de primaire keringen in zijn beheer een legger vast. In een legger wordt omschreven waar de primaire kering naar ligging, vorm, afmeting en constructie aan moet voldoen. De legger geeft derhalve aan hoe de kering er gelet op de wettelijke veiligheidsnorm bij moet liggen. Tevens bevat de legger een overzichtkaart, waarop de ligging van de kering en de daaraan grenzende beschermingszones worden aangegeven.

Idealerweise stemt de normatieve staat van de kering, zoals die is vastgelegd in de legger, ten minste overeen met de feitelijke toestand van de kering. Hoe de kering er feitelijk bij ligt, staat niet in de legger, maar in een technisch beheerregister, dat op grond van artikel 5.1, tweede lid, Wtw dient te worden opgesteld. Als de feitelijke toestand van de kering afwijkt van de normatieve toestand, dan zijn beheer- en/of onderhoudsmaatregelen noodzakelijk om de feitelijke toestand in overeenstemming te brengen met de normatieve staat.

Ook het weren van activiteiten die de kering kunnen aantasten, zoals graaf- of bouwwerkzaamheden op of nabij de kering, is onderdeel van de zorgplicht. Om dergelijke activiteiten te kunnen weren of daar beperkingen aan te kunnen stellen, kunnen activiteiten aan algemene regels of een vergunningplicht worden onderworpen. Indien de primaire kering in beheer is bij een waterschap, blijken deze regels uit de keur en legger. De beheerder heeft tevens de bestuursrechtelijke handhaving van deze regels tot taak.

O.g.v. art. 5.29 Wtw is de beheerder verplicht een calamiteitenplan op te stellen. Een calamiteitenplan bevat een organisatieoverzicht en een waarschuwings- en afsprakenplan voor het optreden in geval van gevaar. Het calamiteitenplan zal betrekking hebben op alle waterstaatswerken die de beheerder in beheer heeft, waaronder primaire keringen. In artikel 5.3 Waterbesluit worden inhoudsvereisten aan het calamiteitenplan gesteld. Om voorbereid te zijn op calamiteiten, is de beheerder o.g.v. art. 5.29 Wtw tevens verplicht om periodiek oefeningen te houden.

Voor het beheer en het onderhoud van de primaire keringen worden door de minister technische leidraden ter beschikking gesteld (art. 2.7 Wtw). Deze leidraden zijn niet bindend voor de beheerders. Ze strekken tot aanbeveling. Dat betekent dat een beheerder gemotiveerd van deze leidraden af kan wijken.

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat de beheerder de wettelijke taak heeft om de primaire kering aan de veiligheidsnormen te laten voldoen en voor het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud te zorgen. Om die reden worden de keringen door de beheerder regelmatig geïnspecteerd om te beoordelen of de fysieke toestand van de kering nog in overeenstemming is met de (ontwerp)eisen. In het geval de fysieke toestand van de kering door bijvoorbeeld technische veroudering of (storm)schade niet meer voldoet aan de (ontwerp)eisen dient de beheerder de nodige onderhouds- en herstelmaatregelen te treffen. De kosten van beheer en onderhoud komen voor rekening van de beheerder.

Kader voor Zorgplicht voor Primaire Keringen

Maart 2015, versie 2.0

Activiteiten	Producten	Referenties
Beheerder voert uit	Opgeschreven in het volgende product	Door beheerders gebruikte referentie(s)
Onschrijving per (deel)activiteit, het totaal vormt de zorgplicht	Product (documentnaam) zoals door de beheerder opgesteld en gebruikt	Weggeving, richtlijnen en leidraden Praktijkvoorbeelden op www.inspectiewaterkeringen.nl/zorgplicht
Lange termijn en over de grenzen		
Bestuurlijk vastgelegde visie en ambities	- Waterbeheerplan - Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BRPW) [RWS]	- Handreiking Waterbeheerplannen (UvW, 2014)
Afstemming samenhangende zorgplicht: - kerngegevens met aangrenzend areaal - beheerders wegen, vaarwegen, natuur etc.	- Conventant - Gezamenlijk vastgestelde nota - Beheerplan afgestemd met beheerplannen aangrenzende beheerders	- geen bekend
Evalueer van de zorgplicht en gevolg geven	- Evaluatierapport	- geen bekend
Juridisch register waterstaatswerken		
Werkwijze & Planning (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Legger	- Richtlijn Legger Waterkeringen (Keurkwaart, UvW)
Resultaten: vastleggen, beheren en gevolg geven (= check & act)		
Informatiemangementsysteem		
Vastleggen van informatie: - Inspectie - Onderhoud - Bediening kunstwerken - Vergunningverlening - Toezicht en handhaving - Calamiteitenzorg - Kernsamenagement - Legger & Beheerregister	PCCA procedure - Vastleggen van het hebben van de juiste onderdelen van de zorgplicht - Samenwerking tussen diverse onderdelen Informatiebeheerplan - Vastleggen en gebruik resultaten	- AQUO-standaard - Informatiebehoefte Primaire Processen HWS [RWS] - Informatiebehoeftebeoordeling [RWS] - Kwaliteitsmanagementsysteem [RWS] - Referentie architectuur - WILMA: waterschappen - MARI: RWS
Beheren dagelijks gegevens kerning		
Werkwijze & Planning (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Beheerregister: kenmerkende gegevens constructie, feitelijke toestand en beschikkingen	- geen bekend
Resultaten: vastleggen, beheren en gevolg geven (= check & act)		
Kernsamenagement		
Werkwijze & Planning (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Kennis- en opleidingsplan (zoals OTO programma voor calamiteitenzorg) - Functieprofielen	- geen bekend
Resultaten: vastleggen, beheren en gevolg geven (= check & act)		
Verantwoording over resultaten		
- Inspectie - Onderhoud - Bediening kunstwerken - Vergunningverlening - Toezicht en handhaving - Calamiteitenzorg - Kernsamenagement - Legger & Beheerregister	- BURAPs / MAPPs - Tripportages (T1, T2 en T3, verwijzing SLAAPNI) [RWS]	- geen bekend
Inspectie van de primaire waterkering		
Werkwijze & Planning (= plan & do) Onderscheid objecten (Grondslagen voor Waterkeren) - Duren: - Grondconstructies (dijken, dammen): - Bijzondere waterkerende constructies (onder andere kistdam, keer mnuur, damwandi): - Waterkerende kunstwerken (onder andere sluiszen, coupures, storm woelkeringen, gemalen). - Risicoanalyse: afwegingskader (bv afgekeurde keringen, bijzondere situaties, specifieke objecten, etc.)	- Inspectieplan - Inspectierapportage - Faalrapportages [RWS] - Beheerregister	- Handreiking Inspectie Waterkeringen (STOWA, 2012) - Digigids
Resultaten: vastleggen, interpreteren en gevolg geven (= check & act)		
Onderhoud van de primaire waterkering		
Werkwijze & Planning (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Onderhoudsplan (regulier onderhoud) - Onderhoudsplan (niet-regulier onderhoud) - Onderhoudsplan (afh. inspecties) - Instandhoudingsplan (IHP risicogestuurd) [RWS] - Prestatiegestuurd Instandhoudingsplan	- Legger (Beheerder) - Grondslagen voor Waterkeren (ENW, 1998) - Object Beheer Regimes (OBR's) per type object [RWS] - Basis Onderhoud Niveaus (BON's) [RWS] - Leidraad Risicogestuurd Beheer en Onderhoud (probo werkwijze kunstwerken) [RWS]
Resultaten: vastleggen, beheren en gevolg geven (= check & act)	- Tripportages - Beheerapportage	
Vergunningverlening		
Werkwijze (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Keurkwaart (Keur, Algemene regels, Beleidsregels, Legger) (Beheerder) - Besluit (aanvraag, considerans, voorschrift) - Beheerregister	- Model Keurkwaart (Keur, Algemene regels, Beleidsregels, Legger) (UvW) - Werkzaamheden op of nabij waterkeringen van Rijkswaterstaat. Kader voor Vergunningverlening (MMW, 2011) [RWS] - Beleidslijn Grote Rivieren [RWS] - Bouwen op de waterkering [RWS]
Resultaten: vastleggen, interpreteren en gevolg geven (= check & act)	- Besluit (aanvraag, considerans, voorschrift) - Beheerregister	- Keurkwaart (Keur, Algemene regels, Beleidsregels, Legger) (Beheerder) - Besluit (aanvraag, considerans, voorschrift) - Beheerregister
Toezicht en handhaving		
Werkwijze & Planning (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Handhavingplan - Landelijk vastgestelde sanctiestrategie [RWS]	- Keurkwaart (Keur, Algemene regels, Beleidsregels, Legger) (Beheerder) - Besluit (aanvraag, considerans, voorschrift) - Beheerregister
Resultaten: vastleggen, interpreteren en gevolg geven (= check & act)	- (Schriftelijke) reactie / interventie	- Werkzaamheden op of nabij waterkeringen van Rijkswaterstaat. Kader voor vergunningverlening (MMW, 2011) - Landelijk handhavingplan (DG RW)
Bediening waterkerende kunstwerken		
Werkwijze & Planning (= plan & do)	- Sluitingsprotocol - Bedieningsvoorschriften - Draalboek stormstroom - Rooster - Overeenkomsten derden	- geen bekend
Resultaten: vastleggen, interpreteren en gevolg geven (= check & act)	- Evalutie (bv stormproef of stormsluiting) - Gegevens in DISK [RWS] - Logboeken [RWS]	- geen bekend
Calamiteitenzorg*		
Werkwijze & Planning (= plan & do) - Risicoanalyse: afwegingskader	- Calamiteitenorganisatieplan - Calamiteitenplan - Calamiteitenbestrijdingsplan - Calamiteitenoefeningen - Landelijk draalboek hoogwater en overstromingen - Evalutie van optreden en verder handelen bij gevaar voor waterstaatswerken (noodmaatregelen)	- Beleidsplan Crisisbeheersing van het DCC (R&M [RWS] - Beleidskader Crisisorganisatie Rijkswaterstaat [RWS] - Landelijk format calamiteitenbestrijdingsplannen [RWS] - Leidraad calamiteitenbestrijdingsplan [RWS]
Resultaten: vastleggen, beheren en gevolg geven (= check & act)		- geen bekend

* Op grond van artikel 5.31 Waterwet (WvW) kan de minister indien een waterschap niet of niet voldoende optreedt bij gevaar voor een primaire waterkering aanwijzingen geven aan het waterschap of eventueel daarin zelf voorzien. Niet als bij artikel 5.31 Waterwet bedoeld, van 5.31 WvW alleen plaatsvindt in buitengewone omstandigheden. Dat wil zeggen een situatie waarin gevaar bestaat voor een waterstaatswerk (i.c. primaire kerning) (zoals extreem hoog water) en waarin normale bevoe betreft hier dus noodmaatregelen van het waterschap met interventievoorzorg van de minister.

BIJLAGE 2 BASISEISEN ZORGPLICHT PRIMAIRE KERINGEN

Activiteit	Basiseisen uitvoering zorgplicht
Inspectie van de primaire waterkering	<ol style="list-style-type: none"> 1. De inspecties worden conform plan en de daaruit volgende planning uitgevoerd. 2. De verkregen inspectieresultaten worden eenduidig vastgelegd. 3. Er worden vervolgacties belegd, indien inspectieresultaten hiertoe aanleiding geven. 4. Het inspectieproces wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.
Onderhoud van de primaire waterkering	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het voorziene onderhoud wordt conform plan en de daaruit volgende planning uitgevoerd. 2. Voor het onvoorziene onderhoud zijn de afwegingen ter bepaling van het vervolg herleidbaar en zichtbaar. 3. De vastgestelde vervolgacties voor onvoorzien onderhoud zijn uitgevoerd. 4. Alle relevante onderhoudsgegevens worden actueel in het beheerregister of vergelijkbaar systeem opgenomen. 5. Het onderhoudsproces wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld .
Bediening waterkerende kunstwerken	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het sluiten van de waterkerende kunstwerken bij hoog water vindt plaats volgens het daarvoor geldende protocol. 2. Er zijn voldoende functionarissen die de sluiting conform protocol kunnen uitvoeren. 3. Het sluiten van de waterkerende kunstwerken wordt eenduidig gedocumenteerd 4. Het sluiten van de waterkerende kunstwerken wordt periodiek voor het technisch functioneren beproefd en het sluitproces wordt geoefend conform de daarvoor geldende plannen en/of protocollen. 5. Oefeningen en sluitingen bij hoog water worden tijdig geëvalueerd en leiden, waar nodig, tot aanpassing van de in het protocol beschreven werkwijze.
Calamiteiten-zorg	<ol style="list-style-type: none"> 1. Periodiek wordt de aanwezigheid en de staat van onderhoud van de noodvoorzieningen gecontroleerd. 2. Er wordt opgeleid, getraind en geoefend volgens een OTO-plan (Opleiden, Trainen en Oefenen). 3. Oefeningen en/of calamiteiten worden tijdig geëvalueerd en leiden, waar nodig, tot geactualiseerde plannen en/of werkinstructies.
Vergunning-verlening	<ol style="list-style-type: none"> 1. Activiteiten van derden of de eigen organisatie op, aan of nabij een primaire waterkering is gereguleerd via algemene keurvoorschriften, het projectplan Waterwet ofwel door middel van een vergunning. 2. Toegestane activiteiten, die melding plichtig of vergunning plichtig zijn, zijn eenduidig gedocumenteerd. 3. Bij vergunningen zijn voorschriften gesteld om de veiligheid van de primaire waterkeringen te borgen. 4. Voorschriften voor werken op, aan of nabij de primaire waterkering worden op handhaafbaarheid getoetst. 5. Het proces van het toestaan via de keur of via een vergunning wordt periodiek geëvalueerd en, waar nodig, bijgesteld.
Toezicht en handhaving	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toezicht wordt uitgevoerd op basis van het toezichtplan gericht op <ol style="list-style-type: none"> a. gemelde en vergunde activiteiten (zowel 'tijdens de bouw' als daarna) b. 'illegale' activiteiten 2. De toezichthouder beschikt in de taakuitvoering over de volledige vergunning of melding 3. Bij geconstateerde overtreding van voorschriften en in geval van illegale activiteiten wordt opgetreden conform de eigen handhavingsstrategie. 4. Alle resultaten van toezicht en handhaving worden eenduidig gedocumenteerd. 5. Het proces van toezicht en handhaving wordt geëvalueerd en, waar nodig, bijgesteld.
Beheren dagelijkse gegevens Kering	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het beheerregister bevat de kenmerkende gegevens van de feitelijke toestand van de primaire keringen (dijken, kunstwerken, constructies). 2. De gegevens worden gevalideerd voordat ze in het beheerregister worden ingevoerd. 3. De organisatie heeft, conform de door haar gestelde eisen voor actualiteit en volledigheid, haar gegevens bijgewerkt over de kering. 4. Het proces beheren dagelijkse gegevens van de primaire waterkering wordt periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Activiteit	Toelichting op basiseisen uitvoering zorgplicht
Inspectie van de primaire waterkering	<p>Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De keringbeheerder bepaalt zelf de frequentie waarop het (inspectie)plan wordt geactualiseerd. Het is daarbij voorstelbaar dat deze de planning&control en/of de begrotingscyclus volgt. 2. Eenduidig betekent binnen de eigen organisatie op een consistente manier vastgelegd. 3. Hoe en door wie vervolgcacties worden belegd is door de organisatie vastgelegd in de procesinrichting. 4. Onderdeel van de evaluatie kan zijn het vergelijken van de inspectieresultaten met de risicoanalyse en daarmee een oordeel te geven over de veiligheidssituatie. Dit is ook input voor de veiligheidsrapportage. Zie voor het opstellen van een rapportage de 'handreiking Veiligheidsrapportage Waterveiligheid'. <p>Algemene toelichting op de basiseisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inspecties moeten aantoonbaar, volgens planning en op basis van risico's, worden uitgevoerd. Verwacht mag worden dat bij het uitvoeren van de inspecties extra aandacht wordt besteed aan dijken die volgens de toetsing niet voldoen aan de norm en een veiligheidsrisico vormen. Andere risico's kunnen bijvoorbeeld medegebruik of de aanwezigheid van Niet Waterkerende Objecten (NWO's) zijn. Het uitvoeren van aanvullende inspecties na een storm of hoogwater is dan ook vanzelfsprekend. - De verkregen inspectieresultaten moeten eenduidig worden vastgelegd. De keringbeheerder heeft naar verwachting in zijn eigen inrichting invulling gegeven aan wat eenduidig is. Verwacht mag worden dat (in overeenstemming met de STOWA handreiking) minimaal de volgende gegevens vastgelegd worden: <ul style="list-style-type: none"> • Schadebeeld + classificatie (eventueel conform de Digidids). • Detailgegevens: coördinaten, locatie, afmeting, hoeveelheid, resolutie (dichtheid van de schades per lengte- of oppervlakte-eenheid, bijv. aantal molshopen per 25 m²). Daarvoor kan de DigiGids benut worden • Omgevingskenmerken: situatie, overzicht- en detailfoto's • Algemene gegevens. - Er volgen aantoonbaar acties indien inspectieresultaten hier in de sfeer van onderhoud en/of handhaving aanleiding toe geven. - Afhankelijk van de ernst van de schade en nog tal van andere relevante zaken wordt een keuze gemaakt welke maatregelen er getroffen moeten worden. Zo kan het voorkomen dat er schade wordt geconstateerd, maar dat er een weloverwogen keuze wordt gemaakt om voorlopig geen maatregelen te treffen. Per schadegeval zal die afweging herleidbaar en zichtbaar moeten zijn. Een inspectieresultaat kan ook een vervolg krijgen in de sfeer van toezicht en handhaving.
Onderhoud van de primaire waterkering	<p>Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dit betreft het onderhoud dat door de keringbeheerder zelf wordt uitgevoerd. 2. Het onvoorzien onderhoud komt onder andere voort uit geconstateerde schadegevallen (uit inspectie) 3. Geen toelichting 4. De keringbeheerder kiest zelf welke onderhoudsgegevens relevant zijn en hoe actueel deze moeten zijn. Dit legt de keringbeheerder vast in de procesinrichting van deze activiteit. 5. Geen toelichting <p>Algemene toelichting op de basiseisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grofweg kan er onderscheid gemaakt worden in enkele typen onderhoud, namelijk: <ol style="list-style-type: none"> a. Voorzien vast onderhoud: Regulier, periodiek, onderhoud gericht op het verlengen van de levensduur. b. Voorzien groot of variabel onderhoud gericht op instandhouding. Bijvoorbeeld het vervangen, reviseren of conserveren van sluisdeuren na het verstrijken van de levensduur. c. Onvoorzien onderhoud als gevolg van schades als gevolg van storm, hoog water, aanvaringen, graverij, onvergunde werkzaamheden, etc . - Het verbeteren van de primaire waterkering (onder het Hoogwaterbeschermingsprogramma) wordt door de ILT bij het toezicht op de zorgplicht primaire keringen niet meegenomen, aangezien deze activiteit niet onder het toezicht voor de zorgplicht valt. Verbeteren/versterken is van een andere orde dan beheer en onderhoud. - Het logische gevolg van het inspecteren (voor- en najaarsinspectie, dagelijkse inspectie, schouw, e.d.) van de keringen en kunstwerken is dat geconstateerde schades moeten worden hersteld. De stappen van constatering naar opdrachtverstrekking zijn vastgelegd. En gecontroleerd wordt of deze werkzaamheden naar behoren zijn uitgevoerd - Na uitvoering van de opdracht worden de kenmerkende gegevens in het beheerregister vastgelegd.

**Bediening
waterkerende
kunstwerken**

Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering):

1. De keringbeheerder legt zelf de tijdigheid van de sluiting en bijbehorende rollen, taken en verantwoordelijkheden vast in protocollen of plannen. Het betreft hier kunstwerken waar de keringbeheerder zelf direct verantwoordelijk is voor de uitvoerende taak sluiting.
2. Deze eis betreft het borgen dat te allen tijde voldoende functionarissen tijdig beschikbaar zijn conform de in de protocollen gestelde eisen, bijvoorbeeld in de vakantieperiodes.
3. Deze eis heeft betrekking op het vastleggen van resultaten bij uitvoering van de vastgestelde stappen conform de vereisten voor vastlegging in het protocol (onder andere de handelingen op basis van een bepaald waterpeil).
4. Zie ook de toelichting bij de activiteit toezicht, bij 1.A.
5. De keringbeheerder legt zelf vast wat onder 'tijdig' wordt verstaan en legt dit vast in de procesinrichting.

Algemene toelichting op de basiseisen:

- Onder kunstwerken worden de keersluizen, coupures, afsluitmiddelen, scheepvaartsluizen met hoogwaterkering, stormvloedkeringen etc. verstaan.
- Het gaat hier om kunstwerken in eigen beheer die niet regelmatig worden bediend en die bij hoog water moeten worden gesloten.
- Bij sluizencomplexen zijn mogelijk additionele handelingen nodig ten opzichte van de reguliere handelingen bij hoog water (bijvoorbeeld sluiten stormvloedkeringen), zoals ook vastgelegd in plannen of protocollen.

Calamiteitenzorg

Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering):

1. Onder noodvoorzieningen worden bijvoorbeeld zandzakken en demontabele wanden verstaan.
2. De organisatie legt in een OTO-plan vast hoe er wordt geoefend en met wie.
3. De keringbeheerder legt zelf vast wat onder 'tijdig' (bijvoorbeeld voor nieuw hoogwater seizoen) wordt verstaan en legt dit vast in de procesinrichting.

Algemene toelichting op de basiseisen.

- In de Waterwet staan de eisen met betrekking tot calamiteitenzorg beschreven
- Er moet onderscheid worden gemaakt in:
 - o normaal beheer (voorbereiden, opleiden, trainen, oefenen),
 - o beheer onder bijzondere omstandigheden waarin de objecten in gereedheid moeten worden gebracht om een hoogwater of stormvloed te kunnen keren
 - o calamiteiten waarbij de waterkerende objecten (dreigen) te falen en er noodmaatregelen moeten worden uitgevoerd (waar het specifiek gaat om de rol en taak van de keringbeheerder)
- De basiseisen zijn beschreven voor de "koude" fase, dus gericht op de voorbereiding op een eventuele calamiteit.
- Om goed voorbereid te zijn op de "warme" fase wordt aanbevolen deze voorbereiding periodiek ook samen met alle partners in de veiligheidskolom te laten plaats vinden.

**Vergunning-
verlening**

Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering):

1. Het betreft die activiteiten die een mogelijke bedreiging vormen voor de waterkerende functie. Het onderhoud aan de waterkering valt hier bijvoorbeeld niet onder tenzij daarvoor een projectplan Waterwet noodzakelijk is (groot onderhoud).
2. Een aantal punten ter toelichting:
 - a. De essentiële informatie is beschikbaar voor het toezicht.
 - b. 'Toegestane' betekent de bewust toegestane, geaccordeerde activiteiten.
3. Dit betreffen bijvoorbeeld eisen aan de constructie, het onderhoud, de tijdige sluiting bij hoogwater indien aan de orde en de verantwoording daarover aan de waterkeringbeheerder
4. Geen toelichting
5. Onder het 'proces van het toestaan' wordt verstaan: het eventueel verschuiven van vergunningsplicht naar het regelen via algemene voorschriften.

Algemene toelichting op de basiseisen:

- Mogelijke impact van de OmgevingsWet op deze basiseisen is hierin nog niet meegenomen en wordt eventueel later hierin verwerkt.
- Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn landelijk kwaliteitscriteria ontwikkeld door RWS en de waterschappen.

Toezicht en handhaving

Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering):

1. a. Een specifieke toezichtscategorie betreft de 'waterkerende kunstwerken' in eigendom bij derden verstaan (bijvoorbeeld afsluiters in leidingen van (nuts)bedrijven). Voor het oefenen van het sluitproces tbv de waterkeringszorg is leidend hoe de organisatie (de eigenaar/verantwoordelijke voor sluiting) heeft vastgelegd hoe dit verloopt. Dit geldt ook voor kunstwerken waarvoor geen vergunning is verstrekt.
b. Geen toelichting.
2. Het is belangrijk dat de toezichthouder voor de adequate uitvoering van zijn taak beschikt over het complete overzicht van de toegestane activiteiten (het beleid) op of aan de kering naast de volledige vergunning of melding'. Daarmee is beoordeling mogelijk van de activiteiten die daadwerkelijk in het veld plaatsvinden.
3. Voor de eigen handhavingsstrategie (kan) wordt uitgegaan van toepassing van de [landelijke handhavingsstrategie](#).
4. Eenduidig betekent binnen de eigen organisatie op een consistente manier vastgelegd.
5. Geen toelichting.

Algemene toelichting op de basiseisen:

6. Toezicht kan door sommige organisaties ook als een activiteit onder "inspecteren" worden gezien. Heeft namelijk vaak geen juridische component in zich anders dan handhaving.
7. Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn landelijk kwaliteitscriteria ontwikkeld door RWS en de waterschappen.

Beheren dagelijkse gegevens kering

Specifieke toelichting op de basiseisen (conform nummering)

1. Een aantal punten ter toelichting:
 - a. De inhoud van de gegevensset is vastgesteld door de organisatie (door degene die daartoe bevoegd of gemandateerd is (zie ook [Waterwet artikel 5.1](#))).
 - b. Onder feitelijke toestand wordt de huidige situatie verstaan;
 - c. Denk voor de feitelijke toestand bijvoorbeeld aan kabels en leidingen, verleende vergunningen, gerealiseerde onderhoudsmaatregelen (deze opsomming is niet limitatief).
2. Geen toelichting
3. Geen toelichting.
4. Geen toelichting.

Algemene toelichting op de basiseisen:

- Het voldoen aan bovenstaande eisen vraagt voor elke keringbeheerder een inspanning aan de inrichtingskant van het beheer van de dagelijkse gegevens.
- Het tijdig en volledig invoeren van de kenmerkende gegevens direct na uitvoering/oplevering van een project is een aandachtspunt.

Dit is een publicatie van:

Inspectie Leefomgeving en Transport
ILT/Water, Producten en Stoffen
Postbus 16191 | 2500 BD | Den Haag
T 088 456 00 00